

▲ Μένης Κουμανταρέας

«Σ' ένα στρατόπεδο άκρη στην ερημιά»**Εκδόσεις «Κέδρος»**

ΣΕ έναν άκρωνα τόπο όπου βρίσκεται ένα στρατόπεδο μάς μεταφέρει με τη νέα του νουβέλα ο Μένης Κουμανταρέας. Εκεί, στην άκρη του ποταμού, ένας άξεστος στρατηγός θέλει να αφήσει για πάντα τη σφραγίδα του.

Η γυναίκα του, η «στρατιγίνα», τον προτρέπει να βρει έναν ζωγράφο που θα του φι-

λοτεχνήσει το πορτρέτο.

Τελικά αναθέτει τη δουλειά σε έναν στρατιώτη που στην πολιτική του ζωή είναι καλλιτέχνης.

Όμως ο πίνακας θα έχει πολλές αναγνώσεις.

Θα αποκαλύπτει αναλόγως τον θεατή τις κρυφές πιτυχές του άνδρα που αναπαριστά.

Χρόνια μετά θα δούμε το πορτρέτο να βρίσκεται στην περιοχή όπου ένας μεγάλος πι-

νακοθήκης και να το παρατηρούν έκθαμβοί από την τέχνη του χιλιιάδες επισκέπτες.

Στο βιβλίο του ο Μένης Κουμανταρέας δεν παραθέτει ονόματα, γεωγραφικές τοποθεσίες και εποχές. Είναι μία αλληγορία των σχέσεων κοινωνίας, εξουσίας και τέχνης.

Τα έσοδα από τη νουβέλα του θα αποδοθούν στον μη κερδοσκοπικό φιλανθρωπικό οργανισμό «Κάνε-Μια-Ευχή».

▲ Louis Coutelle

Μελέτη για την ποιητική διαμόρφωση του Διονυσίου Σολωμού (1815 - 1833)

Μετάφραση: Σωκράτης Καψόσκας
Επιμέλεια: Δημήτρης Αρβανιτάκης
Εκδόση: Βιβλιοθήκη Μουσείου Μπενάκη

«ΓΙΑ να γράψει κανείς για τον Σολωμό, ακόμα και αν περιορίζεται στη μελέτη των ποιητικών ιδεών του κατά τη διάρκεια του πρώτου μισού της ζωής του, θα έπρεπε να γνωρίζει καλύτερα από εμένα τις αρχαίες και σύγχρονες λογοτεχνίες», σημειώνει με ταπεινοφροσύνη το 1972 στον πρόλογο της πρώτης παρισινής έκδοσης του πολυεπίδικου έργου του ο Louis Coutelle. Για την ποιητική διαμόρφωση του Διονυσίου Σολωμού (1815-1833) [Formation poétique de Solomos (1815-1833)] από τις εκδόσεις «Ερμής», το 1977. Το «βιβλίο-τομή» και «πολύτιμο εργαλείο» χαρακτηρίσαν οι ειδικοί και οι μη-μνημόνες στο έργο του Σολωμού. Με τα χρόνια το βιβλίο έχει καταγραφεί στη συνειδηση της επιστημονικής κοινότητας ως ένα έργο πρωτοποριακό για τον καιρό του.

Όμως αυτό θεμελιώδες βιβλίο στις σολωμικές σπουδές παρέμεινε απόμακρο στο ευρύ κοινό τόσο επειδή ήταν δυσεύρετο όσο και γιατί απαιτούσε τη βαθιά γνώση της γαλλικής γλώσσας.

Αυτών των πυκνογραφημένων «σγκόλιθου» 670 σελίδων μετάφραση στην ελληνική γλώσσα ο Σωκράτης Καψόσκας και παρουσιάζεται από τη Βιβλιοθήκη του Μουσείου Μπενάκη σε επιμέλεια Δημήτρη Αρβανιτάκη.

«Δεν έλπιζα να δω ποτέ την ελληνική έκδοση του μόνου μου» υπογράφει στο σημειώματά του ο Louis Coutelle συνειδητοποιώντας λέγοντας πως «Σαράντα χρόνια μετά την περάσιση της σύνταξης και τριάντα χρόνια μετά τη γαλλική έκδοσή της ολο έδειχναν ότι θα το σκέπαζε για πάντα η σκόνη».

Όσο η γενναία πρωτοβουλία του Σωκράτη Καψόσκας δεν έφτανε να τη βγάλει

από τη σκόνη». Όπως σημειώνεται για την έκδοση πρόκειται για ένα έργο το οποίο, δίχως ουσιαστικά προηγούμενες αναλύσεις μελέτες στην ελληνική βιβλιογραφία, με ψυχραιμία, εύρος προβληματισμού και αυστηρή μέθοδο, θέλησε να ρίξει φως σε ένα πολυσύνθετο πρόβλημα, αυτό της «διαδικασίας» δημιουργίας του ποιητικού κόσμου του Σολωμού.

Ο συγγραφέας επικεντρώνει το ενδιαφέρον του στο εύρος και τη σημασία της ιταλικής παιδείας του Σολωμού, δίχως να διαφορεύει για τις άλλες ευρωπαϊκές επιδράσεις και για τη σημασία της ελληνικής του παιδείας, θέλει να αναδείξει τον τεράστιο πλούτο και την κομβική σημασία του ιταλικού κόσμου και της γλώσσας του να ικνυλάτουν τους δρόμους από τους οποίους διαβήκε ο Σολωμός και τους τρόπους διά των οποίων η ιταλική παιδεία καθόρθωσε να παίξει ρόλο καταλυτικό, αλλά και μεσολαβητικό για την προσέγγιση της αρχαίας ελληνικής παιδείας.

Ο Louis Coutelle, ανασκαίπει τα χρόνια κατά τα οποία ο Σολωμός δεν είχε γίνει ακόμη Σολωμός.

Τον ακολουθεί στις πρώτες ποιητικές του δοκιμές, τον διαβάζει μέσα από τα δικά του διαβάσματα, συλλαμβάνει τις κάποιες ομορφάνερες επιρροές του, τις μιμνήσεις του ακόμη-τον ακολουθεί, διαβάζοντας μαζί και τους Ιταλούς δασκάλους του, φυλλομετρώντας τα πρωτόπια του-τον ακολουθεί στον δρόμο που παίρνει όταν εγκολλώνεται και μεταλλάσσεται μέσα του τις ποιητικές ροές του ποιητικού λόγου του δέκατου όγδοου και του δέκατου ένατου αιώνα-τον ακολουθεί, αφουχραζόμενος το πώς κατα-

κεί σταδιακά την ελληνική γλώσσα-τον ακολουθεί μέχρι την ώρα που αναμετράται με το μεγάλο θαύμα του «Κριτικού».

Υπονοητικά και συστηματικά, σκιαγραφεί τους τύπους απ' όπου πέρασε και «εμορφώθηκε» ο Σολωμός (Κρεμόνα, Παβία, Μιλάνο), παρακολουθώντας όχι μόνο τα πρόσωπα με τα οποία ποικιλοτρόπως σχετίστηκε, αλλά και τις κατευθύνσεις και το είδος της ποιητικής δημιουργίας που κυριαρχούσε στα περιβάλλοντα εκείνα.

Ετσι, πολλά ονόματα παύουν να είναι απλές αναφορές στη βιογραφία του «εθνικού ποιητή» και αποκτούν ύπαρξη πραγματική, καθώς αναλύεται το έργο τους και η σχέση τους με τον νεαρό Σολωμό. Με αυτά τα εφόδια, κατόπιν, ο μελετητής επιχειρεί να ανιχνεύσει τη διάθεση και τις επιδράσεις στα πρώτα, ιταλόγλωσσα κυρίως, έργα του ποιητή.

Ενώ στη συνέχεια τον παρακολουθεί, μετά την επιστροφή του στη Ζάκυνθο και τη μετακίνηση του στην Κέρκυρα, στην πορεία προς τη δημιουργία των πρώτων του συνθέσεων και των μεγάλων ανολοκλήρωτων έργων.

Πέρα, όμως, από τη συμβολή του στην επίλυση των παραπάνω ειδικών ζητημάτων, το βιβλίο αυτό αποτελεί και ένα καλό μάθημα μεθόδου και για τη μελέτη άλλων κρίσιμων ζητημάτων της νεοελληνικής ιστορίας και λογοτεχνίας, όπως το ζήτημα της σχέσης της ποιητικής δημιουργίας και της «εθνικότητας», ειδικά κατά την εποχή της διαμόρφωσης των εθνικών κρατών, ή εκείνη της ουσιαστικότερης ανάγνωσης της διανοητικής οργάνωσης της επαναστασιακής, αλλά και ευρύτερα της ελληνικής λογιστικής στις αρχές της εθνικής διαμόρφωσης.

Παρά το ότι από την εποχή της κυκλοφορίας του έγινε πολύς και ουσιαστικός λόγος για τις ποικίλες πηγές του Σολωμού, για τις επιδράσεις που δέχτηκε, για τους τρόπους και τους δρόμους της ποιητικής του συγκρότησης τίποτα δεν μπορεί (και δεν δικαιούται) να αφαιρέσει ο χρόνος από την αξία αυτής της πρώτης καταλυτικής συμβολής. Το βιβλίο όχι μόνο άνοιξε ερευνητικά πεδία στην εποχή του, αλλά μπορεί επίσης να συμβάλει και στον εμπλουτισμό της σημερινής σχετικής συζήτησης.

▲ Ετζίντιο Φέστα

«Γαλιλαίος: Ο αγώνας για την επιστήμη»

Μετάφραση: Παναγιώτης Σκόνδρας
Εκδόσεις: «Μεταίχμι»

Ο ΕΤΖΙΝΤΙΟ Φέστα, βιογράφος, ειδικός στην ιστορία των επιστημών και συγγραφέας πολυάριθμων άρθρων για τον Γαλιλαίο και τη σχολή του, σκιαγραφεί στο βιογραφικό βιβλίο του τη μορφή του επιστήμονα και το εξεγερμένο μυαλό του, που στρέφεται κατά των πνευματικών και θεσμικών δεσμεύσεων.

Περιγράφει τις εργασίες του και τα γεγονότα που οδήγησαν στη δική και την καταδίκη του από τη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία, με σκρίβεια και χωρίς συναισθηματισμούς.

Το βιβλίο, εκτός από πορτρέτο του Γαλιλαίου, είναι και μια τοκογραφία της εποχής του.

Η έκδοση βασίζεται στους είκοσι τόμους των Απάντων του Γαλιλαίου. Επίσης ο συγγραφέας ανέφερε σε πηγές της εποχής εκείνης.

Ο Ετζίντιο Φέστα ήταν μηχανικός στο Ινστιτούτο Πυρηνικής Φυσικής του Οράε στη Γαλλία από το 1962 ως το 1995. Συνεργάστηκε στην κατασκευή του AGOR (Accélérateur Gröningen-Orsay).

Ασχολείται με την ιστορία των επιστημών και έχει δημοσιεύσει πολυάριθμα άρθρα για τον Γαλιλαίο και τη σχολή του, καθώς και για τη νεότερη επιστήμη.

▲ Χριστίνα Κallas-Καλογεροπούλου

«Bio/pic ή Οι ζωές των λίγων»

Εκδόσεις «Πατάκι»

«Bio/pic» είναι ο συνδυασμός των όρων biography (βιογραφία) και picture (εικόνα). Πρόκειται για το κινηματογραφικό και τηλεοπτικό είδος που αντιστοιχεί στη μυθιστορηματική βιογραφία.

Ενα κινηματογραφικό είδος που τα τελευταία χρόνια ανθεί τόσο στις παραγωγές των μεγάλων στούντιο του Χόλιγουντ όσο και στις τηλεοπτικές.

Το βιβλίο της Χριστίνας Κallas-Καλογεροπούλου μάς συστήνει σε αυτό το είδος εισάγοντας τον αναγνώστη μέσα από μια αναδρομή στις σημαντικότερες βασισμένες σε βιογραφικό υλικό ταινίες και σειρές που έχουν γυριστεί στην ιστορία του κινηματογράφου και της τηλεόρασης.

Στη συνέχεια η συγγραφέας ερευνά τη σχέση μυθοπλασίας και πραγματικότητας και τα εποχιακά φαινόμενα της «λατρείας του γεγονότος» και της «τυραννίας της οικειότητας».

Παρουσιάζει τον τρόπο με τον οποίο «δημιουργείται» η πραγματικότητα στα ντοκιμαντέρ, αλλά και εκεί η πραγματικότητα είναι σύγχρονη με την εικόνα: τα reality shows.

Περιγράφει τις δύο βασικές κατηγορίες δομών ανάμεσα στις οποίες έχει να επιλέξει ο σεναριογράφος, καθώς ξεκινά να συμπύκνει και να δραματοποιήσει ολόκληρη τη ζωή του βιογραφούμενου, ή έστω ένα τμήμα της.

Ακόμα ζητήματα δημιουργικής γραφής από την προοπτική του σεναριογράφου καθώς και οι προκλήσεις του bio/pic στο επίπεδο της παραγωγής, κλείνουν το θεωρητικό μέρος και απεικονίζουν την επιστημονική βάση για το πρακτικό μέρος.

Η Χριστίνα Κallas-Καλογεροπούλου είναι σεναριογράφος και παραγωγός, πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Σεναριογράφων (FSE) και επίκουρη καθηγήτρια στο Τμήμα Κινηματογράφου της Σχολής Καλών Τεχνών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

